

KÖZMŰVELŐDÉS

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI KATHOLIKUS HETILAP.

Felelős szerkesztő: Soóthy Gyula.

A lap szellemi részét illető cikkeket a szerkesztőségnek az előfizetési pénzek az egyházmegyei pénztár (Gyulafehérvár vár) címére, reklamációk pedig a kiadóhivatalnak (Papp György) küldendők.

Megjelenik minden csütörtökön.

Az előfizetés díjai:

Egész évre	8	Kor
Félévre	4	
Negyedévre	2	

— Hirdetések díjazás szerint. —

A Borromaeus-encyclica.

Borromaeus Károly bíboros és Milanó nagynevű érseke szentté avatásának háromszázados évfordulója alkalmából X. Pius pápa egy apostoli körlevelet intézett a földkerekség katolikus pátriárkáit, primásait, érsekeit és püspökeihez, amelyben ezen szent férfiú személyére és működésére való utalással az igazi egyházi reform elveit és irányait szabja meg. Nagyon természetesen, hogy a körlevél úgy a szent Károly korában létesült, mint a napjainkban fejét fel-felütő hamis reformot élethűen vázolja s érdem szerint el is ítéli. A körlevél telítve van szentírási, kiváltképen sz. Pál apostol leveleiből kölcsönzött idézetekkel, továbbá a szent Károly vezetése mellett tartott tartományi zsinatok határozataival, végül pedig magasztos elvi kijelentésekkel V. Pál pápa azon bullájából, mely szent Károly szentté avatásakor íródott orbi et urbi.

S talán éppen ezek a frappáns idézetek adnak a körlevélnek — egyes helyeken napjainkban — a langyos vallási érület s közönyösség korában — titlerősnek tetsző hangot és jelleget; de ha ez így is volna, igazolja ezt a tárgyalt téma s a helyzet komoly volta.

Ezt a körlevelet, mely latin és olasz nyelven jelent meg, kegyelmes püspök urunk magyar nyelvre is lefordította. Tehát mindenki elolvashatja s egyúttal ítéletet is formálhat magában és magának affelől, hogy mennyiben voltak jogosultak azok a protestáns részről felhangzott tiltakozások s ezekkel kapcsolatos vádaskodások, rágalmozások és átkozódások, melyekkel a múlt év folyamán minden kis és nagy zsinaton, minden keresztény gyülekezetben egyházunkat s Szentatyánkat illették . . .

A következő cikkek ezen körlevélnek helyes magyarázatával foglalkoznak. Azt hiszem, nem végezek felesleges munkát.

I.

A körlevél alapelvei s eszmemenete.

Az anyaszentegyház örökifjú erővel bír s nemcsak életre kelti, neveli és anyai karján erőre segíti a szenteket, hanem anyai szeretetének ösztönével arra is van gondja, hogy a szentek emlékezete és tisztelete mindig fentartassék. Az egyház ebből vigasztalást és erőt merít; hiszen a szentek az ő igazi gyönyörűségét és fejének koronáját képezik, mert bennök égi jegyesének követőit látja. Aztán meg a szentek áldásos működése azoknak követésére buzdít bennünket.

Attól a nemes óhajtól áthatva, hogy mindenek megújhódjanak Krisztusban, X. Pius mindenekelőtt a mi vallásunk apostolára és főpapjára, a hit alkotójára és bevégzőjére, Jézus Krisztusra irányítja a kereszténység tekintetét; mivel azonban gyarlóságunk következtében ezen égi ragyogású példakép szemléletén könnyen megszedülünk, Istennek jósága következtében előttünk és hozzánk, gyarló embe-

a lelkében megszólalt valami, hogy ez így nem jól van.

Valami kis hivatalt keresett. Magyar specialitás, hogy ezeket az apró kis szegényemberek való helyeket, ilyen tönkre ment nemesek töltik be. Nem a hivatal ad nekik rangot, ők emelik azt s uralmukban szalonképessé valik egy-egy jelentéktelen állás.

Ezeket a dolgokat csak most látom így. Csak gondolkodó lélekkel vesszük észre az élet furcsaságait. Akkor, amikor az én művészem még élt, gyermek voltam.

Ahol én születtem, ott csak erdők és hegyek voltak, kecskék, farkasok, virágok, madarak, gyíkok, földi manók. Ezekről kezdetem tanulni az életet. Azt hiszem, az összes iskoláimban, azóta sem tanultam annyit. Mikor ejött az ideje, hogy az emberektől is tanuljak valamit, elvittek az iskolába. Be a városba. Az a nagyszakállú művész, valami régi ismerőse volt az édesapámnak, hát oda kerültem kosztra, szálásba. Nem volt felesége. Hát ugyan, melyik züllő gentrinek van?! Ebben a körben nagy divat az aglegénység. Józsi bácsi is az volt. Így

TÁRCA.

Mea culpa . . .

Irta: Wégerné Földes Anna.

Ha majd egyszer nyugovóra térek
S alszom csendesén lent a sir öln:
Te ringatsz át Fiaid országába,
Úgy-e Mária látni foglak én?

Ha feltárod örök szépségedet
S szentséges szivednek hét mély sebét:
Elhal a zokszó, panasz ajkamon,
Mea culpa: tövisem mily kevés!

Elhal a zokszó, panasz ajkamon
Nem, nem számlálom elhullt könnyeim;
Feléd nyujtom királyi jussomat:
Dalos imáim halvány gyöngyeit.

Jákob létrája.

Irta: Adám Éva.

Csak körvonalakban fogok szólni róla. Különben sokan ráismernének, ha jellegzetesebb vonalokkal rajzolnám. Sokan ismerték.

Egyszer országos körútra is ráadta volt a fejét. El is ment egy-két városba, aztán valami oda vágta a poharát az asztalhoz és azt mondotta, hogy ő nem vándorkomédiás! Ezzel befejezte művészi körútját. Hazajött. Adta a magyar gentrit. Tönkre is ment. Egészen úgy élt, amint a művészi hagyományok és a gentry tradíciók előírták. Nem utánzási vágyból, nevetségesség majmolásból tette. A lelkében volt minden nagyúri hajlam, minden művészi könnyelműség. Semmije se volt már, csak a büszke magyar neve. S az egykori uradalom mellett, ahol született, fűtőöröszve, vagy elcelődvé ment el. Csak oda a dcmboldalra nem szeretett felnézni soha. Ott állott az ősi családi kápolna, mellette a bemohosodott kripta. Ott aludt az apja, az anyja. Nem szeretett felnézni hozzájuk, mert olyankor

OBERBAUER A. UTODA

BUDAPEST, IV. VÁCI-UTCA 41.

„A legjobb ábrák és legújabb egyházi szerek, ruhák, zászlók stb. gyára.”

Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

rekhez közelebb áll a boldogságos Szűznek példaképe; a Szentséges atya aztán már több szent főpapra és egyháztanítóra is mutatott, kik a korunkhoz hasonló nehéz időkben tündököltek: Nagy Szent Gergely pápára, Aranyszájú szent Jánosra és aostai Szent Anzelm doktorra. Méltóan csatlakozik ezen kiváló szentekhez Borromaeus Károly, ki egy hozzánk közelebb eső korban működve mindazok részére, akik a világnak Krisztus szellemében való megújulásán őszintén és buzgón fáradoznak, vigasztaló és tanulságos képet nyújt.

Az anyaszentegyházat Krisztus Urunk sohasem hagyta vigasztalás és segítség nélkül szűkölködni; épen a reazuduló üldözések, a tévelyek vészes támadásai s az erkölcsi romlottságnak mindent elnyelni látszó hullamai közepette érzi magához közelebb az isteni segítséget: a tévelyek az igazság diadalához, a romlottság nagyobb életszentséghez, az üldözés teljes szabadsághoz vezet.

Az egyház Isten művének bizonyul, amelyben a Szentlélek Isten állandóan munkál; csakis általa tartja meg tanításának tisztaságát; általa sikerül az egyháznak a rosszat is letörni, sőt jóra változtatni s erejével úgy az egész társadalmat, mint pedig külön-külön minden egyes embert a jóra, a tökéletes szabadságra nevelni és vezérelni.

Az isteni Gondviselésnek ilyen csodálatos beavatkozása nyilatkozott meg Borromaeus Károly korában. Fekvésztett szenvedélyek tomboltak mindenfelé, az igazság szakadatlan harcban állott a sokféle ha-

mis tanokkal s úgy látszott, hogy az egész emberi társadalom már-már a végső pusztulás örvényének szélére jutott. S ezen általános romlottság közepette emberek támadtak és állottak elé, kik nem az erkölcsöket javították, hanem a szent hit igazságait tagadták, a fejedelmek és népeknek széles útát törtek az élet szabadsága felé, az anyaszentegyház tekintélyét és vezető hatalmát megvetették s a tisztaság élet rendjét teljesen kiirtani törekedtek. S ezen férfiak „újítók“-nak nevezték magukat, holott épen megrontották a kipróbált régi jót s így nemzetek elgyengülését és mindenféle szakadásokat idéztek elő. És így történt, hogy háromféle nagy veszedelem, amelyek megelőzőleg csak el-különlítve szoktak fellépni, most egyszerre szorongatta az egyházat: az első századok véres üldözése, a hamis tanításokkal való belső küzdelem s az erkölcsöknek iszonyteltő romlottsága.

Ám az Úristen ezen és így fajtájú újítókkal igazi újítókat állított szembe, első sorban Borromaeus szent. Károlyt, aki az ellenség támadását nem csupán visszaverve, hanem az egyház híveit oktatva, őket új és nagyobb buzgóságra élesztette. Az igazi újítónak összes nemes tulajdonságait egyesítette magában s mindezeket a hit új életre kelésére és megszilárdítására s a régi, üdvös fegyvereknek úgy a a papság, mint a népben való erkölcsi megújítására fordította. Az volt összes ténykedésének egyedüli célja, mikor még a római Kuriánál dolgozott s ez lett hatványozottabb mértékben akkor, amidőn a

milánói érseki egyházmegye főpásztorává lőn. A milánói egyházat csakhamar az egyházi fegyver mintaképévé tette. S ezt az eredményt, ezt a nagy sikert azáltal érte el, hogy minden téren a tridentí sz. zsinat határozatait tartotta szem előtt.

Az egyház állandóan küzd a tévely s az erkölcsi romlottság ellen, a benső, lelki megújulásra kezd munkásságát, abból indul ki s bármennyit is küzd, mégsem hiszi, hogy már elérte a célját. Sem azok az újítók, kikkel szent. Károly állott szembe, sem a maiak nem gondolkodnak emígy; ezek az utóbbiak is aláássák az egyház tanításait, törvényeit és intézményeit s állandóan a kultúra és civilizáció jelszavakkal hajigálódznak; ily módon vélik aljas szándékaikat legjobban elrejthetni. Ezek a mai újítók az egyháztól való általános elszakadást tervezik s ez a törekvésük sokkal véstjósloóbb, mint a szent. Károly korabeli hasonló újítási kezdeményezés vala. Úgy a régi, mint a mostani bajnak ugyanaz a mestere, az ellenséges ember, aki konkolyt vet a búza közé; mindkettőnek közös vonása és törekvése, hogy a társadalmi osztályokat egymás ellen üszítsa.

Az tehát most a feladat, hogy szent Károly példáján felbuzdulva, első sorban a hit tisztaságát óvjuk meg. Eszköze: a népnek a katekizmus és prédikáció által való vallásos kioktatása s hogy ezt el is lehessen érni, a papságnak alapos kép-zése.

Az igazi és hamis újítók közt még egy más különbség is van és az abban áll, hogy ez utóbbiak mindig szélsőségekbe

nevezem, de nem így hívtak. A gentri szokásokhoz híven, Józsi bácsinak is volt egy gazdaszszonya és egy sereg gyermeke. Ki szöke, ki barna, ahogy jött. Iker is vagy kettő. Vézna, hosszú nyakú az egyik, tömört vaskos lábú a másik. Ahogy lehetett. Csoda jó életünk volt! Éreztük, hogy a gazdaszszonynak nem „muszaj“-szót fogadni; Józsi bácsitól pedig a fejünk te-tejére állhattunk. Ő csak negyedévenként egyszer vett tudomást rólunk. Ilyenkor házi statárium volt s bár mondjuk, hogy negyedévenként fordult ez elő, csudalatosképp megis legalább félévér érvényes verést kaptunk.

Egytől-egyig. A borzasok is, a soványak is, a kövérek is. Én is. Ezért mikor az első áldozat elisvította magát, a többi a vészjel hallatára elmenekült. A hová lehetett. Minél furesább helyekre.

Egyszer igen jelentőségteljes nagy takarítás, surolgatás, porolás volt a háznál. Ez mindig jelentett valamit.

Évek előtt Józsi bácsit valaki rábeszélte volt és kiment Németországba is. Bemutatta az ő speciálisan poetikus, eredeti magyar művészetét. Úgy, mint manapság Fráter Loránd. Istenem! Ennek a két magyar művésznek együtt kellett volna bejárnia a külföldet, hogy bemutassák a magyar zene lelkét.

Józsi bácsi, amint mondtam, hamarosan bevégezte a művészi körutat. Únt, restelt mindent, amikor egy kis fáradság kellett. Hazajött hát. Lekicsinyelt mindent, amit ott a külföldön látott, hallott. Csak egy embert szeretett meg ott. Egy művészt. Jakabnak hívták valódi nevén.

Vezeték, vagy keresztnéve volt-e, azt már nem tudom.

Mit gondolt Jakab művész, mit nem, útra kelt nagy Németországból és meglátogatta Józsi bácsit. Ezért volt az irgalmatlan nagy takarítás. Mi is segédkeztünk benne. Én éppen a tintát dönttem fel s Józsi bácsi mással levén elfoglalva, a jövő negyed év terhére írta fel buzgóságot.

Ki volt adva a rendelet, hogy a míg a vendégművész itt lesz, ne merjünk mutatkozni.

Mehetünk a hová tetszik! Igen? No, akkor ez azt jelenti, hogy azért se fogunk elmenni. Minden okos gyermek tudja, hogy ilyenkor ha elengedik, valami jó van otthon. Mi valamennyien okosak voltunk. El nem mentünk volna a világrért. Istenem pedig szegény Józsi bácsi le akart tagadni minket erről a világról.

Még engem is, aki pedig nem hozhattam szegényt a fejére, mivel én csak kosztos voltam. Látszólag eltávoztunk, de valamennyien elbujtunk a kapuhoz vezető uton, hogy valahogy el ne szalasszuk Jakabot.

Megerkeztek. A rejtekhelyről szemünket kimeresztve lestük. Egy rémitő magas, csudavékony, hosszú ember volt, a milyent soha életünkben nem láttunk. Ráadásul cilinder volt a fején. No hát ezt elevenen nem lehetett kiálalni. Kitört a legféktelenebb kacagás és az a tömött, vaskos lábú Margit hirtelenében előugrott és a vendégre mutatva kiabálta:

— Ni, a Jakab tajorjaja!!

Jakab megfordult, végig nézett rajtunk és jól hallottuk, hogy Józsi bácsi azt mondja:

— Valami vásott utcagyerekek.

No, következő negyedév! Nagy részletek lesznek akkor!

A művészek bementek. Mi hátra a kertbe. Volt ott egy titott almafa; arról csak ilyenkor lehetett lopni. Éppen ebben fáradoztunk most is. Egyszer csak a hosszú Jakab felénk közeledett.

— No, gyerekek, ki mondotta nekem azt, hogy Jakab letraja?

Nem vállalta senki. Riadtan neztünk egymásra, mivel a háttérben Józsi bácsi is megjelent.

— Te, Józsi! Szegények a szülei ennek a vaskos kis lánynak? — kérdezte Jakab.

— Mint a templom egerei.

— Beszélni akarok velük. Ezt a gyereket én elvennem örökbe!

— Nevetséges gondolat! Különben is egy világrért oda nem adnák!

— Úgy? Honnán tudod?

— Ismerem őket.

— Akkor talán ezt a nagyszeműt . . .

— Nézd: én okvetlenül akarok egyet ezek közül. Talán ennek a szüleivel . . .

— Barátom, nem lehet! Annak plané nincsenek is szülei.

— Annál jobb! Gyerünk

— Nem lehet, Jakab mester, nem lehet. Sem ezt, sem azt, sem amaz!

— De barátom, minek töröd hát ezt a sok idegen, pajkos gyereket a kertekben? Nézd egész nagy ágakat lehasondtak a fákról.

Józsi bácsi hirtelen elutotta a harag. Fő kapott egy ágat, azzal hajtott ki:

csapnak át: a hit üdvözítő voltát hirdetik jó cselekedetek nélkül, vagy polgári tisztességet és becsületességet természetfölötti hit nélkül; az igazi újítók azonban kerülnek a szélsőségeket, egyaránt követelik a hitet és jó cselekedeteket s mindenkiben szilárdul ragaszkodnak a Szentatyákhoz s a zsinatokhoz, első sorban pedig a római Szentegyházhoz. Így tett szent. Károly is. Felújította első sorban az igaz hitet és jó erkölcsöt a papságban, majd a népben; mint jó pásztor mindennemű testi és lelki szükségletek és bajok orvoslására jótékony intézményeket alkotott és mindezt zaj nélküli munkássággal, feltűnés és hívságos láрма nélkül tevő.

Ezzel épen homlokegyenest ellenkezőleg a hamis újítók saját önző érdekeiket keresik és munkálják. Az igazi újító pedig mindenben Isten dicsőségéért dolgozik.

S még abban is különböznek egymástól az igazi és hamis újítók, hogy az utóbbiak csak földi, emberi eszközöket vesznek igénybe; az igaziak pedig Istenbe helyezik bizalmukat s a mennyei erőforrásokból táplálkoznak: buzgón imádkoznak, a legszentebb áldozatban részt vesznek s gyakran és méltóan járulnak a szent áldozásához. Mindez pedig nem gátol meg senkitem abban, hogy a természetes, földi segítő eszközöket is igénybe vegye, hiszen Istentől származik mindkettő. E lelkek igaz pásztorát nem hiú dicsőségvágy, hanem tisztá szeretet vezet és hevíti; minden jogos eszközt felhasznál, hogy magasztos célját elérje.

Am nagyon szükséges még a kato-

— Mars ki innen, macskabékák, hazatarkodjatok innen!

Haza?! Józsi bácsi mérgeiben elfelejtette a vezényszót.

Valamennyien berontottunk a szobákba s óriási zsvajjal elhelyezkedtünk a nagy asztalnál. Úgy, mint máskor. Jakab művész az ajtónál meglepetve állt meg, amint megpillantott minket. Józsi bácsi egy kicsit elvörösödött, nagyot és akadozva szólt:

— Mind az enyéme . . . Lili, Dóra, Sári, Margit, Irma, Ella . . .

— A kis gazemberek . . . no, hát így van. Az az egy a komámé. Kosztban van nálam.

Ez én voltam. Nem nagyon értettem a dolgot, de csakhamar előkerült Irma néni is. Jakab művész oda ültette az asztalfőre és Irma néni végig sirt. Sorba csókolta Lilit, Dórá, Sárit, Margitot, Irmát, Ellát. Csak én maradtam ki. Előmben azonban oda tolt a mártásos tálat:

— Egyék tejestormát, maga szereti!

Eltem is! Annýt, hogy azóta se kóstoltam meg többé, úgy jól laktam vele akkor.

A torma szagja ma is mindig előmbé hozza Jakab mestert, Józsi bácsit, Irma nénit; pedig azóta úgy elszéledtünk a világban.

Azóta láttam az életet és tudom, hogy egy zsenialis, korán elhunyt speciálisan magyar művész hat névtelen árvája számára, Jakab létráján át leszállott az édesapa.

likus hívek fokozottabb közéleti tevékenysége is, mely a keresztény irgalmasság összes cselekedeteit magába foglalja. S ennek a nemes apostolkodásnak gyakorlására a világiak is hivatalosak, csak hogy készek is legyenek arra, hogy a legszentebb ügyért, ha kell, mindent feláldozzanak s tusára szállva az emberek irigységével, rágalmaival és sokaknak gyűlölködő rosszlelkűségével kitűzött céljukhoz állhatatosan ragaszkodjanak.

E tekintetben is fényesen világító szövétnék Borromaeus szent. Károly példája. Sok ellensége támadt, már szigorúan erkölcsös és önmegtadó élete miatt is; de ő ellenségeinek sokféle rosszhiszemű mesterkedéseit is bátor lélekkel állotta ki s egy tapodtat sem engedett a maga igazából. Ő arra is megtanít bennünket, hogy mint hazafiak és polgárok miképpen viselkedjünk törvényes eljáráinkkal s a törvényes hatalommal szemben.

Az anyaszentegyház elleni harc ma hevesebb és elkeseredettebb, mint valaha: népeket és nemzeteket akarnak anyai kebléről letépni. Ellenségei egymás közt egyenletlenkednek ugyan, de az egyház elleni gyűlöletben feltétlenül egyek. Az egyház felveszi a harcot, hiszen reá erőszakolták, de várja és reméli Istentől a győzelem babéraját. S ezt a reményiséget igazolja szent. Károly apostoli munkájának egészen a mai napig való fennállása. Kérjük tehát az irgalmasság Istent — s ezen imával végződik a hatalmas körlevél —, hogy engedje meg azt, hogy amily igen nagyon szeretete B. Szent. Károly az ő Anyaszentegyházát amíg a földön él, azonképpen legyen hasznára példája és érdemei által nekünk, az Egyház mostani fiainak, nemkülönben mennyei pártfogása és engesztelő könyörgése erejével a mi Urunk Jézus Krisztus által sokasítsa meg reményiségünket és járuljon a fentebbiekben kifejtett várakozásunk teljesedéséhez atyai és apostoli szent áldásunk is, amelyet Nektek, Tisztelendő Testvéreink, papjaitoknak és a gondjaitokra bízott híveknek szívünk mélyből küldünk. Kelt Rómában Szent Péternél, 1910. évi május hó 26. napján, pápaságunk hetedik esztendejében. X. P i u s p á p a.

(Folyt. köv.)

A katolikus magyar ifjúság és a katolikus magyar társadalom

II. közlemény.

Tudom, kemény fába vágtam a fejszemet. Tudom, sokan lesznek, akik keménynek tartják a szavamat; de azt is tudom, hogy az igazság rendszerint kemény, különösen annak, akit leginkább érint! És én azt akarom, hogy kemény legyen! Azt akarom, hogy lássa meg a katolikus magyar társadalom, mily balgán cselekszik és

értse meg, hogy nem szabad továbbra is így cselekednie!

Nem mai szóbeszéd, nem ma tanultam én sem, de ha régi is igaz: az ifjúság a jövő! Tagadja, aki nem fél tőle, hogy rövidlátónak nevezik! Igenis, az ifjúság a jövő, de azé is, akie az ifjúság! — S az ifjúság ma kié? Aki több gondot fordít arra, hogy megnyerje s még többet, hogy magának meg is tartsa! Ma minden társadalmi mozgalom az egyesületek megalapításában születik; ezért igyekeznek a mai eszméknek harcosokat szerezni s a harcosokat egyesületekbe tömöríteni.

A keresztény eszmék természetszerű harcosai az ifjúság; vannak egyesületei; nem új keletűek; de nem is annyira elavultak, hogy új lelkesedéssel új élet ne támadhatna bennük!

Nem mondom azt, mert objektív szeretnék maradni, hogy az ifjúság mindent megtett, amit tehetett volna; nem mondom, hogy nem terhelik mulasztások; nem mondom, hogy azon a magaslaton áll, amelyen állania kellene, vagy legalább is állhatna! De azt mondanom kell, hogy a társadalom úgyszólván semmit sem tett az ifjúságért, a maga jövőjéért; hogy igen sok mulasztás terhelte: terhelte, hogy elmulasztotta tömöríteni, elmulasztotta támogatni, elmulasztotta vezetni; — egyesek, személyek sokkal többet tettek, mint ami részük lett volna, ha az egész társadalom egybefog, közösen munkál, így ezek munkája is jóformán kárba vész; nem áll a társadalom a belátásnak azon a magaslatán, ahonnan meg kellene tudni ítélnie: mit m u l a s z t o t t e l e d d i g; mit kell tennie e z u t á n; ahonnan látnia kellene, miként meggyeszendőbe az atyák öröksége, miként dül romba még a remény is annak, hogy egykor szebb, jobb, ideálisabb, tisztább, keresztényibb világ virrad reánk; ahonnan látnia kellene, miként küzd a magára hagyott ifjúság a maga elleneivel; a megértés hiányával, a rideg közömbösséggel, a nemtörődömséggel; ahonnan látnia kellene, miként él tengődve majdnem valamennyi ifjúsági egyesülete; ahonnan látnia kellene, miként fogy az ifjúság nemes önbizalma mind jobban, miként veszt el mindinkább a bátorságát, a hitét, hogy ideáljai a helyes ideálok, hogy céljai nemes célok; ahonnan látnia kellene, miként fogy nap-nap után a lelkes gárda, amely a kibontott lobogó körül csoportosult, miként lesz mindig fasultabb a lélek, amely idealizmussal volt tele!

Ezeket kellene látnia s akkor meglátná azt is, hogy mit kellene tennie! Meglátná, hogy kötelessége volna a már tömörült, a már egyesült ifjúság mellé állani; vele küzdeni, vele élni, vele készülni a jövő bizonyos eljövő harcaira; támogatni törekvéseiben, segíteni küzdelmeiben, gyámolítani mozgalmaiban; részt kérni az ő életéből s részesévé tenni a magaénak, hogy erősödjék öntudata, növekedjék önbizalma, edződjék akarata, szilárduljon bátorsága! . . .

Ha a társadalom belátja mindezeket — s adja Isten, minél előbb lássa be — nem kell majdan fehér holló gyanánt csodálni az olyan lépéseket, mint a nagyváradi jogakadémia tanári karának a Kolozsvári Szent Imre Egyesület pártoló tagjai sorába való belépése; amely lépésnek nem tudom eléggé hangsúlyozni a fontosságát, a jelentőségét, a benné rejlő erkölcsi súlyt; amelyben annak a jelét látom, hogy immár a társadalom kezd reá ébredni, hogy mi a feladata; s amely esemény az én lelkemből is kiváltotta ezeket a reflexziókat.

Bárdy István.

LAPUNK ÜGYE.*)

Mindenesetre kényes és nehéz kérdés egy újságnak a felcímzése. Mark Twainnek, a világhírű humoristának a tréfás -- humoreszkbeli -- lap elnevezései jutnak az eszembe. Itt a nagyhangú, de kevésbé izléses nevekről esik szó... „Szabadkőműves Menyörgés“, „Demokrata Bombairányozó“, stb. eff. elnevezések sokatmondók ugyan, de túlságosan is kifejezők...

Böhökös kedvemben eszembe ötlenek a vidéki zuglapocskák címei: „Bikfalvi Tarogató“, „Kismegyei Hírkürt“ (vagy éppen: Hírbarang), aminőkhöz hasonlókat néhai jó Mikszáth bátyánk írásaiban olvasunk. Meg a régiak: „Hölygfutár“ és a többi.

Hanem — abbagyva a mókát — szó ami szó: a modernség nem engedi meg a nehézkes címzést. Rövidséget és könnyedséget kíván, de emellett kifejezésbeli erőt. A haladásnak gyors üteme, az eszmék új iránya, a régi-vel való büszke szakítás mily egyszerűen, röviden és mégis hatásosan van kifejezve e két szóban: „Új idő“!... S hogy a letnek igazságos felfogását, a tétlenség helyett a cselekvő keresztfogást, a Nirvana és erkölcsi megsemmisülés pesszimizmusa helyett a felpezsdülő reményiséget hirdeti, mily jellemzően és röviden kiáltja oda nekünk mindezeket az „Élet“!... Mennyi rejtett vagy megvallott celzatosság, gőg vagy szabados törtetés van a nevekben kifejezve: „Nyugat“, „XX. század“, „Új Korszak“, „Előre!“ (zsidó hitfelek. lap!), „Szabad Szó“, „Népszava“!

Ezeket, mint okulásra szánt példákat emlitém. Legyen a mi lapunk címe is a fenti direktívák szerint megszerkesztve. Rövidség, egyszerűség, modernség. Kifejezésbeli találósság.

Hanem én, úgy látszik, okosodom elé s hatra; de semmit sem hozok a szeredásomban. Megvallom, Főtisztelendő Redaktor Úr, én afele Gyulay Pál vagyok — persze a „legkorlatoltabb kinézésben“ (mint a pálinka Szöcskefalván!) —, aki szörnyen bírálók és teorizalok, de tisztességes „gyártmánnyal“ nem szolgálhatok. Nem tom, szolid és kellemes árút szállítok e, ha elárulom, hogy addig meditatáltam, míg a „Közművelődés“-nek a következő címet ki nem fundáltam: **É b r e d é s!**

Ez a szó kifejezné az új, eljövendő katolikus reneszánszot, melynek már itt a hajnahadása. Egyszerűségi figyelmeztetés volna a még mindig aluvóknak, hogy nagy események, jelentős fordulatok vannak készülöben, amelyek talán harcokkal kapcsolatosak... Ébredjétek!

Gondoltam erre is: „Tavaszi“... de tüstént lemosolyogtam magamat, arra az eshetőségre is elkészülve, hogy — ha elfogadnák a címzést — valaki egy ilyen című vezércikket írta: „Nagy hóvihár“, mely mulattató ellentétet képezne a főcím a címmel! **Vagy nem?!**

Földes Zoltán.

AZ „ERDÉLYI NÉPLAP“.

ÚJ NÉV, ÚJ TARTALOM.

A „Közművelődés“ idők folyamán arra a mezőre terelődött, melyen mai nívoltában áll, hogy a papokon és tanítókon kívül mást alig érdekel.

Hogy mi okozta ezt, körülbelül sejtethetjük, de az alapítóknak aligha az volt a céljuk — legalább a Közművelődés elnevezéséből erre következtetünk —, hogy speciál a papok és tanítók részére hivatalos organumot ad-

*) Nemcsak a cím, hanem az egész lap megújulásáról van szó. A címmel kezdődnek. Szerk.

janak. Inkább talán a viszonyok kényszerítő parancsa degredálta ilyen szűk körre, mondhatni kaszt-lappá a Közművelődést. Mert az csak természetes, ha előfizetői jobbára papok és tanítók, nem szerkeszthetik a lapot a köznép, a mezőgazdák, a kereskedők, a kis- vagy nagyiparosok stb. szája ize szerint.

Itt a legfőbb ideje tehát, hogy az új névvel új tartalmat is adjunk a „Közművelődés“-nek. Senki sem hiheti komolyan, hogy a pusztán névvaltoztatással valami jelentékenyebb eredményt lehetne elérni. A modernebb névvel a modernebb tartalom is vele jár.

Természetesen ragaszkodom a mult számban már ajánlott „Erdélyi Néplap“ elnevezéshez, mellyel, hogy biztos eredményt lehetne elérni, azt hiszem és vallom.

Az Erdélyi Néplap nevezet legalább a lap felerészében megköveteli a rövidebb lélekzetű, könnyed népies irányt. Ez nem azt jelenti, hogy a szősoros értelmében neplapot adjunk. Nem. Vegyük csak pl. a fővárosi lapok közül a „Magyarország“-ot, mely a tanügyre minden számban szentelt rovatot. Csak természetes, hogy a legtöbb tanító, tanár erre fizet elő legszivesebben. Azert ki állítaná, hogy ez a lap tanügyi lap. Az „Egyetértés“, a „Pesti Napló“ állandóan rugdossa az egyházat, dicsóiti a kazárfajt, kétség kívül legkedvencebb lapjai is ezek a zsidóságnak.

Igy képzeljük mi is a mi hivatásos sajtónkat, hogy a társadalomból s a társadalom különféle rétegeiből az egyház szeretetének, az egymás közötti megértésnek melegebb harmóniáját váltsa ki és amellet, hogy érdekeinket is szolgálja, szórakoztasson s újságszomjunkt is kielégítse.

Ily céllal az „Erdélyi Néplap“ — azonfelül, hogy a „Közművelődés“ eredeti erős katolikus irányát megtartaná — az erdélyi kath. társadalmi nagy átlagot érdeklő mindennemű mozzanatra ki kellene, hogy terjeszkedjék; az aktuális eseményeknek egy állandó rovatot nyitna; a hírvivata szélesebb mederben mozogná; némi súlyt helyezne az olyan hírekre, eseményekre, melyek a szenzáció vonzó erejével bírnak (Új Lap, Az Est, A Nap), tárcái általában mindenkit érdeklőek lennének és főképen mellőznie kellene az új névvel az eddigi keneteljes hangot, amelynek helyébe több világias vonatkozás nyomulna. Ne kanállal adjuk be az orvoságot, ha keserű, hanem labdacokban, hogy hatását csak akkor érezze a beteg, amikor már bevette azt. Talán akkor nem halunk olyan megjegyzéseket, hogy „ha a „Közművelődés“-t olvasom, úgy érzem, mintha prédikációt hallgatnék“.

Ezeket óhajtottuk röviden az „Erdélyi Néplap“ irányáról elmondani. Hogy nézeteinkben nem csalódunk — kath. lapról lévén szó —, azt dr. Neumann Viktor a német kath. sajtóról irt cikkében a következő passzussal erősíti meg:

„Egy újság csak akkor számíthat a publikum élénk érdeklődésére, ha pártjabeli olvasóinak nemcsak politikai és morális szükségleteit elégíti ki, hanem gazdasági és kereskedelmi szempontból is hasznukra tud lenni, az újdonság szomját, mely — bárki mint beszéljen — minden közönségben kétségtelenül meg van, kellő gyorsasággal oltja, szórakoztat, ismereteket nyújt s emellett jelentékeny hirdetési rovata utján üzletileg közvetít s a forgalmat elősegíti. Az természetes — mondja tovább —, hogy egy pártirányzat, melynek tagjai csaknem kizárólag ugyanazon vallásnak híveiből kerülnek ki s mely jórészt éppen ezen vallás veszélyeztetett érdekeinek védelmére alakult, az egy-

házi kérdések tárgyalására szélesebb teret szentel lapjainak hasábjain. De ez a térfoglalás már kezd túltengeni. Nem lehet mindennap foglyopcesenyét lakmározni. A tisztán egyházi ügyeknek tárgyalását tehát lehetőleg szűkebb tere kell szorítani...“

Hangódy István.

HIREK.

Törött üvegdarabok „Gábor úrról“.

Pál Dénes.

Visszagonolok gyermekkoromra. Alig kilenc éves székely harisnyás gyermek valék. Szegények voltak szülőim. Ezt már tudtam és éreztem magam is. Tavasszal megtörtént az iskolai exkzámen. Kánt uram pihenőre rakta el jó időre nevelési elveinek megtestesült vezérét, — a pipaszarat. Szabad lévén, jelentkeztem munkára a községünkben levő Gábor úr udvarában. A véletlen úgy hozta, hogy ott volt az „úr“ is. Süvítő, erős hangján osztogatta a parancsot. Remegett ott mindenki. Én mint naiv és tudatlan gyermek hozzáléptem. Hadonászó kezét megfogtam és megcsokoltam.

— Mit akarsz?

— Munkát instálók méltóságos úr.

— Az én udvarom nem gyermekóvoda.

— De szülőim szegények, segíteni akarok. Leeresztette hangját. Egy hatalmas barackot nyomott leföldött fejemre.

— Helyes. Mig az iskola megkezdődik, a réten pulykáimat fogod legeltetni.

Napidíjad 10 krajcár. Három cipő — még haza is jut belőle — s hozzá való. Így lettem pulykapásztor. Ugyanekkor két név- és vérrokonom liba és gyöngytyúk őrző.

A tojasokról is nekünk kellett elszámolni. Történt pedig, hogy írásba foglaltuk saját felfogásunk és módunk szerint a heti termést. Gábor úrnak kezébe került könyvelésünk. Maga elé citált. Megolvastattott. Diktandó iratott.

— Ki gyermekei vagytok?

Megmondottuk. Még azt is, hogy rokonok vagyunk.

— Ki a tanítótok? Szerettek-e olvasni? Hát irni? És még sok kérdés.

Együgyűen, naivul remegve felegettünk.

— Itt vannak ezek a könyvek! Gabi és András gyermekeimnek vettem. Nektek adom. Összel kikérdezlek.

Magyar történelmek voltak. Gyermekeknek valók. Aztán elbocsátott. A jó lelki méltóságos asszony kalapunkat almával telerakta.

— Meglásd — szolt feleségének — ezek a gyermekek még más pásztorok is lehetnek.

A szobaleány amint vezetett át a parkettes szobákban, figyelmeztetett, hogy ne kopogjunk. Az „úr“ nem szereti a zajt. Nyilván csufofódott, mert mind a hárman meztőláb voltunk.

Hazafelé mind azon vitakoztunk, vajlon miféle pásztor akar belőlünk csinálni. Feri váltig erősítette, hogy jövőre biztosan a malacok mellé fog tenni.

Elérkezett az ősz. Kérdéseket adott az ajándékozott könyvekből. Fráter Györgyöt kérdezgette. Aztán nagyon sokat beszélt róla. Lassan kezdette. De csakhamar, mintha Udvarhely piacán beszélt volna. Egy-egy ezüst tallért kaptunk ajándékba. Megparancsolta, hogy rendszeresen járjunk el az iskolába és tanuljunk.

Következő iskolai év végén újra jelentkezünk. Feri jövedelése bevált. Ötszáz malac mellé tett bennünket. Könyveket is adott. Magyar irodalom történetet. Melléje olvasni valót. Épen ott legeltettük apró egy hónapos malacait bethlenfalvai téglagyárával szemben az országút mellett. Ó edes anyjától jött Fenyéd-ről. Megállott négyese. Hozzánk lépett.

— Mit csináltak?

— Őrizzük a malacokat, — feleltük féltéken.

— És még mit? — meglátva a könyveket mindenünk kezében.

— Olvasgatunk és tanulunk.

— Nos hát ki volt a legnagyobb költő?

— Petőfy Sándor. Eltaláltuk. Hiszen gondolkodásban, érzésben és temperamentumban ő is Petőfy volt.

— Helyes! Jól van! Csak tanuljatok. Lesz még belőletek külön pástor is, mint malacpástor.

Feri, ki idősebb is, esesebb is és bátrabb is volt, alázatosan szólalt meg.

— Meltóságos Úr instálom, úgy-e akkor nagyobb disznókat fogunk legeltetni?!

Nevetve ült fel hintőjára s hagyott ott minket.

Összel mind a hárman az udvarhelyi főgimnáziumban ültünk. Segített mindenfeleképen.

Záróünnep után, mikor mi fehérharisnyás és patkos csizmás gyermekek beállítottunk hozzá tiszta jeles bizonyítványainkkal, kigyult arca és felkiáltott:

— Alapítványt szerzek nektek. És ha nem adnak, felforgatom a gyűlést.

Elvette bizonyítványainkat. Mi történt, mi nem, nem tudom. De már a következő tanévben alapítványos konviktorok voltunk.

Jól tanultunk. Jól viseltük magunkat. Szeretett is. Mikor annyira haladtunk, Misit Kalocsára, Ferit és engem Egerbe küldött teológára. Emlékezetes az egri konkurzus. Az érsek tartotta. Hetvenötön jelentkezünk, csak tizenyolc hely volt betöltendő. Ketten valánk legelsőek. Székely paraszti módon valánk öltözve.

— Mit kerestek?

— A teológiára kérjük felvételünket.

— Ki küldött? Úgy-e, hogy...

Egyszerre ketten kaptunk bele az érsek szavába: Gábor úr.

Volt a kanonokok részéről halk kacagás és mosoly. Az érsek részéről pedig egy éles és határozott hangú felelet:

— Felvettelek.

Azóta sok idő telt el. Feri az egri, én pedig az erdélyi egyházmegyében vagyunk csakugyan más és külön pástorok. Misi Gyulaférváron halt el mint papnövendék. Legyen e kis megemlékezés száz és száz pártfogoltjai közül legalább részemről szívem hálája a nagy Gábor úr iránt. — Jótéteményeit ezerszeresen fizesse vissza az örök Biró. Nyugodjék békében!

— **Személyi hír.** Főpástorunk a péntek esti gyorsal Budapestre utazott, hogy a Regnum Marianum közgyűlésen (szombaton volt) elnököljön, hogy őgróf Pallavicini Györgyöt és gróf Andrássy Boriskát összeeskethesse (hétfőn d. e. 11-kor volt a Mátyás templomban) s hogy résztvegyen a kath. tanár-egylet gyűlésén (mely febr. 1-én volt. Városunkból résztvett azon Szporni János tanár.). Székelyére ma éjjel érkezik vissza.

— **Házasság.** Ragyogó pompával vezette hétfőn oltárhoz Andrássy Gyula grófésneje, született Zichy Eleonora grófnő leányát, A n-

drássy Borbála grófnőt Pallavicini György őgróf a budavári Mátyás-templomban, ahol a fenyés alkalomra megjelent ünnepi díszben az egész magyar arisztokrácia. Pontban tizenegy órakerkezett meg a díszes násznép a templomba, gróf Batthyány Lajos násznaggyal az élén. Az esketési szertartást gróf Majláth Gusztáv erdélyi püspök végezte. A templomból a násznép a Parkklubba hajtatott, ahol villásreggeli volt. A polgári esketés már előző nap délután három óraker megtörtént az I-II. kerületi anyakönyvvezető előtt. Aznap esti szoárén Augusztia főhercegasszony is megjelent. Az ifjú pár az esküvő napján délután az őgróf mosdósi birtokára utazott.

— **A Regnum Marianum közgyűlése.** A Regnum Marianum-Egyesület vasárnap tartotta rendes évi közgyűlését gróf Majláth Gusztáv Károly erdélyi püspök elnöklete alatt, szép számú és igen előkelő közönség jelenlétében. Az elnök püspök lendületes szavakkal emlékeztet meg arról az önzetlen, nagy kulturális kihatással járó munkáról, amelyet az egyesület immár több, mint egy évtizede az ifjúság viláserkölcsei nevelése terén kongregációival, internátusával, folyóirataival és kiadványaival kifejtett. — Gábler Lajos Pál kir. tanácsos, a számvizsgáló bizottság jelentését terjesztette elő. Izsóf Lajos titkár színes képet nyújtott azokról a változásokról, amelyek a lefolyt évben a Regnum Marianum-ban végbementek. — A titkári jelentés után az elnök püspök halás szavakkal emlékeztet meg a hölgybizottság áldozatos munkásságáról, s az eddigi elnök gróf Batthyány Tivadarné lemondása folytán őgróf Pallavicini Edenét kérték fel e tisztség elvállalására.

— **Rendkívüli koronagyűlésen** foglalkozott a gyulaférvári esperesi kerületi és a központi papság jan. 31-én a nyugdíjszabályzat revíziójával. A koronagyűlés élénk eszmecsere után általánosságban helyesli az alapszabálytervezetet, annak némely pontjain azonban lényegesebb módosításokat eszközölt. Különösebb módosítások, hogy a tagsági díjakat mindig az első negyedben (márc. 31-ig) kell beküldeni; hogy minden kinevezéskor a nyert javadalom bizonyos százalékát a nyugdíjalapra kell befizetni; hogy más egyházmegyéből ájtott papok csak itt eltöltött szolgálati éveik száma szerint részesülhetnek nyugdíjban. A koronagyűlés kihagyta azt a pontot is, mely a kitüntetések „szentszéki tanácsostól felfelé” akarta megadótatni. E helyett szívesen belement volna abba, hogy a javadalommal járó kitüntetések után kérjen a nyugdíjalap részére bizonyos összeget, de mivel efféle veszedelem egyetlen erdélyi papot sem fenyeget, így az ohajtás egyelőre csak a szivekben maradt. A gyűlés d. u. 1 óraker ért véget. A résztvevő tagokat Zomora főesperes plébános látta vendégül s az ő kifogyhatatlan humorával is hozzájárult, hogy vendégei mindenképen jól találják magukat.

— **Életmentő kispapok.** Előkelő urasági fogat haladt január 28-án d. u. f. 5 óraker a gyulaférvári-portusi országúton álló rozoga hidon, mikor egyszerre a lovak — megijedve a mellettük elburrogó automobiltól — fécánkolva, a rúdat törve, három tépve ugráltak át a három méter magas lejtő felett álló karfákon. Már-már azon a ponton állott a kocsis, hogy a magas oldalon begurulva maga alá temesse a megrémült kocsist, mikor nagy sétajukról hazatérő két bátor kispap — nem törődve az őket is érhető veszedelemmel — megragadták a dülőfélben álló kocsit, míg harmadik társuk a karfákon kánykolódó lovat ragadta zabolán. Ez alatt már rég eltűnt a kétüles

kényelmes kis automobil a napnyugati gyér homályban, mit sem törődve a történetekkel vigan száguldott el hazafelé. A jó érzéssel azonban sehogysem egyeztethető össze az olyan passzió, amely nagyon sokszor nemcsak tetemes anyagi kárral, de még emberhalállal is végződhetik.

— **A gyulaférvári kath. kör közgyűlése** január hó 26-án volt a kath. legényegyesület helyiségében. A gyűlésen 56 rendes tag közül 17 jelent meg. A gyűlést délután 6 óraker Kovács Lajos kanonok, elnök meguyította s a legutóbbi közgyűlés jegyzőkönyvének felolvasása s hitelesítése után bejelentette a kör butorainak elhelyezését s jelenlegi állapotát s egyszersmind jelezte azt is, hogy a butorok jövedő sorsa iránti végleges intézkedés céljából egy év keretén belül közgyűlést fog összehívni. A gyűlés több ügy megbeszélése után 7 óraker végződött.

— **Ajándék.** Főmagasságú Hohenlohe Egon herceg, nagyszabeni főesperessé történt kinevezése alkalmából a papnövendékeknek 50 koronát ajándékozott, akik e helyen is őszinte köszönetüket fejezik ki.

— **Skarlát és influenza.** Városunkban ez a két betegség feszkelte be magát. Mint különös jelenséget észleljük, hogy inkább a felnőttek szenvednek benne. A baj továbbterjedését a hatóság töle telhetőleg iparkodik megakadályozni.

— **A szervezkedő klerikalizmus.** E címen egy fővárosi napilapban közlemény jelent meg, mely a Katholikus Sajtóegyesület gyűjtési eredményének legújabb kimutatása alapján azt írja, hogy csupa háromkoronás adakozók, szegény senkik azok, akikről gyűlik a pénz. Ezzel szemben az O. P. E. védőirodája rámutathat arra, hogy ez az állítás csak részben fedi a valóságot. Mert igaz ugyan, hogy a Kath. Sajtóegyesület eddigi alapja részben a „szegény senkik” önkéntes fillereiből és koronáiból gyűlt össze, azonban az adakozók élén mindenkor ott láttuk a magyar katolikus főpapságot, amelynek bőkező adakozásairól a nevezett egyesület időről-időre híven beszámol. Ime, néhány adat a sok közül: Gróf Zichy Gyula pécisi püspök 31,000 K., Gróf Csáky Károly váci püspök 30,000 K., Vaszar Kolos hercegprímás 20,000 K., Csernek János csanádi püspök 11,500 K. szerepelnek az adakozók listáján. Herceg Esterházy Miklós 10,000 koronával, a nagyváradi latin szert. káptalan évi 4000 koronával, néhai Városy Gyula érsek míg élt, évi 1000 koronával, Boromisz Tibor szatmári püspök pedig ez idő szerint is évi 500 koronával járul a gyűjtéshez. Egész sora a katolikus egyházi és világi előkelőségeknek szerepel az adakozók között 200—5000 koronáig terjedő adományokkal. A tény az, hogy a Kath. Sajtóegyesület által eddig gyűjtött jelentékeny összegnek nagyobbik felét alig néhányan adták össze rövid idő alatt és csak kisebbik fele származik szegényebb adakozók évenkénti önkéntes adományából. Megjegyezzük, hogy a gyűjtés negyedfél esztendeje folyik.

— **Ugron Gábor temetése.** Lapunk mult számában mely részvételt adtunk hirt a nagy rabonban haláláról. Temetése január 26-án ment vége Szombatfalván. Annyi dicsőség, annyi küzdelem, annyi diadal és csalódás után megért pihenni őseihez. A nagy halottat jan. 25-én este hozták le Budapestről. Egész éjjel a pályaudvaron állott a halottas kocsis. 26-án kora reggel ezrekre rugó tömeg hőmpölygött az állomás felé, ahonnan az imponáns gyászmenet siri csendben, méltóságteljesen kiindult. A temetési szertartásokat gróf Miksa János

főesperes végezte. A halottas kocsit a nagy halott édes anyja özv. Ugron Lázárné, gyermekei és a rokonság követték. A hatalmas menetet az ipartestületek, a középiskolák nyitották meg. A vármegye nagy zászlaját a törvényhatóság biz. tagok és a kiengesztelés ünnepeére összesereglett székelyek szájai követték. Utánuk a gyászokat vivő hosszú kocsisor haladt. Ezt a küldöttségek egész sora követte. A statust gr. Lázár István, Soó Gáspár és Tamás Albert igazgató képviselték. Így vonult végig Udvarhely utcáin a legnagyobb gyászmenet, melyet valaha láttak. A barátok templomában gróf Mikes főesperes gyászmisét celebrált. Ennek végétével Szombatfalva felé indult a gyászmenet. Másfél órai hosszú út után ért fel a hegytetőre; a nehéz ércokorsót a hegy alján négy hatalmas ökörrel vontatott társzekerre tették és lassan, szomorúan így érkezett meg a nagy rabonban őseinek örök pihenő helyére. Itt Szebeni János alispán búcsuztatta el a megye „Gábor ur”-át. A beszéd után a celebráló főesperes újból beszentelte a koporsót, melyet hangos zokogás között lebozsátottak a sírba. Nyugodjék békében. Legyen áldott emléke. A hős rabonban annyi diadal után most az egyszer lett vesztés. És most sem az övé a vesztés, hanem ezerszer inkább a miénk. Emléke halhatatlan, de azért a hős rabonbánt mégis megkönnyezzük, mert akik a szabad keresztény Magyarországot égünk, dolgozunk, imádkozunk, eggyel megint kevesebben vagyunk. Ki áll most a rabonban helyére? Ki tudja, ki tudja?

— **Építsünk templomot az Úrnak!** A panacea sehi rom. katolikusok már évszázadok óta élnek templom és oltár nélkül. Most, midőn végső határig menő anyagi áldozatokkal sem tudnak katolikus testvereink bőkezűsége nélkül az Úrnak hajlékot építeni. Adjuk össze fillereinket, hogy minél előbb felszállhasson az egék Úrához a különböző népek és vallás közepette élő, elszigetelt katolikus testvereink hálatelt buzgó imádsága. Amikor a gyűlést az előjáróság és a papnövények 7 kor. 40 fillerral megnyitjuk, kerjük a szeretet fillereit alábbi címre küldeni. (Közművelődés-szerkesztősége Gyulafehérvár, vár.)

— **Ahol nem törődnek a miniszteri rendelettel.** Gróf Zichy János vallás- és közoktatásügyi miniszter tudvalevőleg rendeletet bocsátott ki a tanfelügyelőkhöz, amelyben elrendeli, hogy az állami elemi iskolák tanítói, bármely hitfelekezethez tartozzanak is, egyházi ünnepeiken szabadságoltak legyenek. Mindazonáltal a helyeken téhat, ahol az oktatás osztályösszevonással megtartható, a tanító a maga egyházi ünnepen az oktatás alól felmenthető. Ahol ez nem volna lehetséges és emiatt a tanítók vallásos érzülete sérelmét szenvedne, ott a tanító áthelyezése iránt benyújtott kérelmét a miniszter kedvezően fogja intézni. Az O. P. E. V. I. panaszos levelet kapott Csörvásraól, hogy az ottani állami népiskola igazgatója a fentebbi miniszteri rendeletet nem respektálja, sőt a katolikus tanárokat kényszeríteni akarta arra, hogy ünnepeiken is tanítsanak. Mivel a katolikus tanítók panaszaát a tanfelügyelő elutasította, az illetők most kénytelenek a nyilvánosság elé vinni az ügyet, és az illetékes körök figyelmét felhívni arra, hogy a törvény intenciójának érvenyt szerezzenek.

Marosvásárhelyen szombaton folyó hó 21-ikén a R. Katolikus Növendő Egyesület sikertűlt műsoros estélyt rendezett a Központi

szálló nagy termében ifj. Ugron Gáborné és Köllő Ignácné védnöksége alatt. A Központi szálló nagyterme zsufolóság telte meg előkelő és díszes közönséggel, kik élvezettel hallgatták a szereplő műkedvelők előadását. Előadás után tánc volt, mely a reggeli órákban ért véget. Vasárnap pedig a Mária kongregációk tartottak igen sikerült Szent Ágnes ünnepélyt a zárdában, hol szintén igen szép és előkelő közönség gyönyörködött a szépen összeállított műsoros előadásban; volt ott ének, karének, szavalat, felolvasás és igen szépen sikerült előkép. Az elismerés a szép sikerért Hildaberta, Majella és Cantia nővéreket illeti. Kár, végtelen kár, hogy a terem legalább is nem még egyszer nagyobb.

— **A „Kolozsvári Szent Imre Egyesület”** irodalmi iskolája f. h. 28 án este saját helyiségében az egyesületi tagoknak és a közönségnek élénk részvétele mellett tartotta meg felolvasó ülést. Elnöki megnyitó után Vályi Gyula egyesületi tag lépett a felolvasó asztalhoz a „Modern társadalmi problémák” című előadás ciklusához tartott komoly, tartalmas, magas szárnyalású bevezető előadást. Ezen előadásban a különféle ferde törekvések szizifuzsi munkáinak ismertetéseiért el az előadó, a sorozat többi verseiben a „keresztény szocializmus” hivatásáról fog beszámolni.

— **A vakok kolozsvári intézete** javára 1911. évi februárius hó 5-én, délelőtt 11 órakor Kolozsvárott a „Nemzeti Színház”-ban hangversenyt rendeznek.

— **Az Erdélyrészi Mészeg-Egylet jubileuma.** Az Erdélyrészi Mészeg-Egylet jan. hó 22-én fennállásának harmincadik évfordulója alkalmából jubilaris közgyűlést tartott. A közgyűlést Jósika Gábor báró egyleti elnök nyitotta meg, rövid visszapillantást vetve az egylet 30 éves történetére. Ezután az ország különböző mészegyeletheinek kiküldötti üdvözölték a jubiláló egyesületet. Krenedics Ferenc miniszteri titkár megemlékezve Ambrozy Béla báró, a mészeg nagy apostolának haláláról, a közgyűlés az elhunyt emléket jegyzőkönyvileg öröközte meg. Az üdvözlő beszédek elhangzása után Zsöngön Béla dr., az egylet ügybuzgó igazgató-elnöke olvasta fel az egylet 30 éves történetét tárgyzó munkáját, s végül Balazs Ferenc dr., az egylet titkára olvasta fel az egylet múlt évi működését tárgyzó jelentését.

— **Mibe kerül a népszámlálás?** A népszámlálás nagy munkáját az egész országban 32.000 népszámláló biztos végezte, akiknek működését 800 ellenőr vizsgálta felül. A népszámlálás költsége az állam részéről 1,250.000 koronába kerül, míg tíz évvel ezelőtt csak 800.000 koronába. Ebből az összegből azonban csak a számláló lapok nyomtatási költsége, a központi statisztikai személyzet fizetése és a hivatali bére fizetődik. A számláló biztosok a helyi hatóságoktól kapják a fizetésüket. Ez szintén legalább két millió korona. Szóval a népszámlálás nem éppér a legolcsóbb állami szórakozások közé tartozik.

Nekrológ.

Kalapács Imre.

1839—1911.

Meghalni akkor, mikor már a szív minden reménye teljesülhetett . . . meghalni akkor, mikor a megigazult lélek tiszta vágygal egbeszállni kész . . . meghalni annak, ki emberileg számítva már sok évet élt s életfaja virágát gyümölcsét megszédé . . . pihenni annak, ki

elfaradott s céljához érve nyugalomra vágy, — természetesen s békítően hat ránk.

Mégis zokogva tör ki ajkainkon a fájdalom érzete, hogy Kalapács Imrét rövid párnapi betegség után elvesztettük . . . Tiszták a néma könnycseppek, melyek szemünkből a bucsuzás sötét, búss pillanatában szavalásra és sirhalmára hullanak. Mert nem egysesek, hanem fölséges hivatalát tekintve, ezekből álló hívek gyülekezete sirtája a testvéri láncolatból kiragadt élő szemet.

Boldog Isten! Az erdélyi egyházmegye régi gárdájának száma ismét eggyel fogyott. Gyorsan, egymásután halnak ki a becsületben megöszült, régi tisztas alakok! Megüresedett helyeket lesz-e ki méltólag betöltse?

A Jézus szíve szerinti lelkipásztor 72 évig taposta a mulandóság fagyos göröngyét. Negyvenyolc éven át készíté s izelélé az angyali drága vendégséget. „Leszek-e én is oly boldog valaha? Méltat-e a jószágos Isten engem is e nagy kegyelemre, hogy aranyenyegzőmet megtarthassam?” számtalanszor ismétélé. És f. év jan. hó 11-én: „Eljőve a völgyén és vele aki készen vala, lemenének a menyegzőre.” Pedig ezért hevülve, lemenének a menyegzőre.” Pedig ezért hevülve, mondá körágyánál is a doktor-nak: Segéljen a bajomon, Isten ücse, Isten ücse, módom szerint, nem maradok el . . .

Kalapács lángbuzgalmú, de egyszersmind alázatos lélek volt. Egynégye a tiszta jellem, erős akarat és munkának ritka harmóniája.

Egyedül Isten nagysága hatott mélyen lelkébe. Munkáiban az Urat dicsőítette, magasztalta: „Ő minden, csak az Isten foglalja magában a nagy mindenséget.” Ezt ismételte újból és folyvást . . . Az Úr Jézus példájára nem törte össze a repedező nádszalat, nem oltotta ki a füstölő mecest s nagy volt az öröme, ha egy egy eltevőd juthat az Úr akába visszateherelt. Az apostol mondasaként mindenkor vendégszeretőnek, kegyesnek, józannak és önmegtartóztatónak találuk. Szerette a jó székely népet, amár nem dikciózott neki hordófenékről kortes beszédeket. Kalapács, hogy nem kell a népnek az a cimterem, ahol a pálinka nem terem, hogy fogy vagyonában és erkölcsében, hogy többet karomkodik, mint imádkozik, hogy dacos a házában, széthuzó a közügyekben, csak felkézre munkája a régi telket, mintha érezne, hogy úgy is kilicitalják alóla. El-elsirogatta: Hej élet-elet, bundás élet . . . s elmondotta Tompál: „Pályam szép, de nem ragyog; én az egyszerű nép öre vagyok. Enyém jó s balsorsának fele. Örülök, sirok résztvevőn vele.”

Az áldott Pap bácsi is szeretett másokat megtréfálni. Mint affele sokat járt-kelt „örög a legeny” a kifizetetlen kripli sörön felül, hozott memoárként actualis-economus kanonokságot is, a melynek hatása alatt a szent-földi papság a tisztelet adóját örömkönyvek közt le is rította az ünnepeit férfiaknak, Kalapácsnak köszöntük, hogy hagyományos magyar szivességgel megvendégtünk. Amár anyagi gondnal kellett megküzdnie, igen nagymérvű áldozatkészességét a kath. sajtó, zsebkönyvek, s almanchok pártolása nem meríté ki. Nyugalomba menésekor a szentszéki tanácsosi cím és jelöléssel tüntettetett ki. S kértük ő méltóságát, hogy kegyes pártfogását irántunk is hasznosítsa, mit ő, mert egész életében szívet a szeretet övezte, nekünk készséggel megígért. Reméljük, hogy a boldog viszontlátáskor ezt megis nyerjük.

Nem, nem látunk tehát téged többé itt a földön áldott Pap bácsi! Nem derít fel búss lelkünket már az első pillanatnál oly kedves megjelenésed; néim büvöl éj akad forró szívből eredő tiszta szövala; néim dicsőít már meg páptestvéreid között a szív békés öröme: midőn

megláttad oltartestvéreid a te asztalod körül, renndel, mint az olajvesszőt, kiken magyaros barátságával szived örült; nem látjuk többé a dícsfényt fejed körül, melyet lelkünk szemlélve, elmondhattuk: Ime így áldatik meg a hű szolga, ki féli az Urat! Mert megfagyott immár, megállott az a szív, mely a vallásos érzület forrása volt.

Lelked, mint az erős szárnyú sas mindig a magasban járt; jelszavad volt: mindig főnebb, újra főnebb, „excelsior”. Tóbiása, részvételtjes Tóbiása voltál a szegényeknek, ki megnyitád kezéd-zsebedet a szűkölködőknek. „Pápácának” nem maradt semmije, mint az elégett gyertyának, csupán csak a hamva, a melybe összeomlik. „Principális Uraim” (Glosz és Korbul) s meg a jó házi gazda karjaik közt imázó ajakkal végzed be földi életedet. A Verbum crucis krisztusi vér minden egyes cseppjével megöntözte, áztatta utolsó leheletedet. Temetését a testben s lélekben erős Karácson főesperes, apát sub infula végezte. A szent misén az evangelium után Gegő plébános lépett a szószékre, beszélt, még a kerítést is színültig megtöltött bús közönséghez, a mi a hívők seregét a temetés napján jan. hó 13-án leginkább érdekelte.

Beleolvad imánk a Requiembe. Egy szív s lélekké lesz Nyárád s Demázsa népe, kezét fog egymással a két elvált testvér, Kálmán — és pápista — Kalapácsnak üdvöt kér.

G. Gy.

A kőrösbányai eset.

P. Krämer Bonifáctól, a kőrösbányai házfőtől kaptuk e levelet:

T. Szerkesztő Úr!

Kőrösbánya most az ország központja. Alig van nap, hogy valamelyik fürge lábú riporter be ne köszöntene a mi kis helységünkbe s alig van lap, mely híreket ne hozna a kőrösbányai csodalányról. Szanatorium tulajdonosok, spirítizmussal foglalkozók, ideggyógyász tanárok távlatoznak, telephonon vagy levélben tudakozódnak Valean Trináról, az úgynevezett „mágneses leány”-ról. A lapok pedig — tisztelek a nagyon esekély kivételeknek — hazudnak bátran és nagyokat. Persze szenzáció kell és laptöltelék.

Nem tartom fölöslegesnek, ha a „Közművelődés” olvasóit tárgyilagosan tájékoztatom e nagy feltűnést keltési dologról. A kis leány ugyanis január 10-ike óta nálam van. Elhoztam atyjától, hogy megfigyeljem a kis leányt, s így elég részletes képet tudok adni a dologról.

A kis Trina, aki 14 éves, igen csinos arcú, egészséges külsejű leány, legutóbb Dóczy Bálint kir. albirónál szolgált mint pesztra. Az elmúlt hó 30-án — tehát nem Szylvester estéjén — az albirónál kis társaság volt s amint beszélgetnek, berohan az egyik cseléd azzal, hogy köveket dobálnak az udvarra. Dóczy és vendége dr. Borbély Zoltán jbirósági jegyző kiementek, ők is észlelték a dobálást, körüljárták a házat, de a gyenge havon semmi nyomot nem láttak. A dobálás állítólag később is folytatódott. Másnap, harmadnap s több napon keresztül, amikor a leányt a faskamarába, kútra, vagy máshová küldték, a kis leány után fadarab, tégladarab, közsendarab, kódarab hullott. Honnan jött, nem látták, csak azt, hogy a kis leány közelében hullott le és pedig oly zajjal esett le a kis kódarab, vagy a kisdarab tüzelésre összehasított fa mintha egész kosárral a magából ontótték volna le. Dóczy bíró azt állítja és kész esküt tenni rá, hogy hét alka-

lommal látta e tüneményt. Dr. Borbély Zoltán többször látta, Dóczy és nagyobb cseléde igen sokszor látták; látta majd Lendvai Mór járásorvos neje és fia. A kis leány Dóczyéktól magához vett Schienk Mária tanítóné, akinél szintén történtek köhullások. Egy alkalommal Poroszkay Gyula járásbíró és Buzás Antal szolgabíró neje ott voltak a tanítónénál, hogy megfigyeljek, de óráig nem történt semmi. Mikor elmentek, egész sötét volt s akkor leküldték a kis leányt a fáspercébe s akkor hallották, hogy egy kő vágódott a kerítéshez és hogy a leány közelében leesett egy fadarab, mely azonban nagyobb zajt a rendsnél nem okozott. Sem a követ, sem a fadarabot nem látták, mert teljes sötét volt, s ők talán a félelemtől is üzetve haza siettek. A leányt aztán én vettem magamhoz, de tiz napja van nálam és éppenséggel nem történt vele semmi. A mig Dóczy bírónál volt, akkor is egy izben oda mentem s egy óráig voltam ott s küldözgettük a leányt ide, oda, de nem láttam semmit. Az apja azt állítja, hogy két év előtt történt legelőször, hogy a midőn a mezőn voltak, kövek hullottak feléje. Egy év előtt Szentiványi Elemér birsini körjegyzővel volt a leány. Beszéltem a körjegyzővel s állítja, hogy ő is látta, hogy kövek hullanak a leány arca felé s nehogy kis gyermekének, kit a kis leány karján hordott, baja legyen a köhullástól, azonnal elbocsájtotta. Szolgált Belei Sándor kőrösbányai községi hajdunál is, ez is állítja, hogy látta, mikor nedves kövek, kavicsok hullottak rája, pedig a hol voltak, oly messze voltak a pataktól, úgy hogy onnan emberi erővel nem lehetett a vizes köveket oda dobni. El is bocsájtotta a kis leányt mindjárt.

Mikor magamhoz vettem a kis leányt, nekem azt mondta, hogy Dóczyéknál történt először, hogy tárgyak hullottak rá. Megvizsgáltam orvossal, annak azt mondta, hogy soha se hullott feléje semmi, mind hazugság, a mit róla mondanak, másoknak azonban azt mondta, hogy már két éve, hogy hullanak rá a tárgyak, s hogy ezért mindenki elkergeti magától. A kis leány különben nem megbízható jellemű, hazudik és roppant lusta, nem szeret dolgozni. Szereti cicomázni magát s dacára fiatal voltának, a legényekre nagyon kacér pillantásokat vet.

Ime tehát eladtam, a mit tudok és hallottam. Én magam nem tapasztaltam semmit s az a véleményem, hogy nem is fogok tapasztalni semmit. Ámbár meg kell vallanom, hogy Dóczy bíró úr, Szentiványi körjegyző, olyan komoly, józan gondolkozású emberek, a kiknek szavába nem lehet kételkedni. Tetőtől talpig becsületes emberek. Ők hiszik erősen, hogy látták a tüneményeket.

Azt mondják, hogy minden 3—4 hétben újul meg a kis leánnyal ez a jelenség. Várok tehát, s majd 2—3 hét múlva tudatni fogom, hogy történt-e valami.

Kőrösbánya, 1911. január 30.

A papi nyugdíj rendezéséhez.

Központosított Főpásztorunk minden kerületnek megküldötte a papi nyugdíj új alapszabályainak tervezetét azon utasítás mellett, hogy a) azt alaposan tanulmányozzák, — b) észrevételeiket február 1-ig betérjessék, — c) február hó végéig az espereskerületi gyűléseken ezt tárgyalják.

Talán nem csalódnak, ha ezen főpásztori intézkedésből azt következtetjük, hogy a papi nyugdíj ügy rendezését kikapcsolták a szépen indult, de azután megfeneklett egyházmegegyezsinat tárgyaiból s ha talán a zsinat — fájdalom — nem is tartatik meg,* legalább az espereskerületek új beosztása és a papi nyugdíj új alapszabályai iránt fog a kegyelmes főpásztor hamarosan intézkedni s éppen azért kívánja ezeket, illetőleg a papságot meggyeztette meghallgatni. Bizony — kerületek új beosztása is hamaros megoldásra vár azok után, mik erről a mult évben közöltettek.

Midőn ezen főpásztori gondoskodásért az egyházmegegyezsinat forró háláját kifejezzük, szoros kötelességünk most már a tervezett új alapszabályokkal szakaszról-szakaszra behatólag foglalkozni s tárgyilagos észrevételeinket egyrészt betérjeszteni, másrészt a széleskörű hozzászólás végett itt is leközölni. Több szem többet lát, hát mások is szóljanak hozzá; (mint néhányan eddig is tették;) mert ha már új alapszabályok készülnek, hát feleljenek meg ezek a modern követelményeknek, — amit mi a következő módosítások és pótlások elfogadásával reménylünk.

ad 3. §.

A védnökök jogköre körülírandó; mert így sokat is mond, meg semmit sem jelent. Rómában pl. 1—1 bitoros protektora = védnöke 1—1 szerzetesrendnek, ami akkor áll, hogy annak ügyei iránt érdeklődik s mikor egyes kérelemmel fordulnak hozzá, azt meghallgatja s töle telhetőleg támogatja. Így képzelik-e az új szabályzat derék betérjesztői itt is a védnök teendőjét?! Szerintünk így lehetne azt szabatosan körülírni:

3. §. A papi nyugdíjintézet védnöke az időszerűtől főpásztor, (széküresedés esetén a káptalani helynök,) aki egyeztetőül működik a nyugdíjalap biztos kezeleséről és gyarapításáról, — másrészt az alapszabályok szellemében végleg dönt afelett, nyugdíjba bocsát-e egyes kérvényezőket?! — és mely naptól kezdve utalványoztatik ezek nyugdíjilletéke?!

ad §. 4.

b) pont második bekezdés, úgy módosíthatna, hogy a paptanárok is mind fizetési kötelezettek: a) azért, mert ők is tagjai, — b) azért, mert ha esetleg tanári nyugdíjigényeiket elvesztenék, akkor 15—25 evre visszamenőleg 5% mellett honnan fizessék be egyszerre a mulasztott tagsági díjakat? Sero medicusa paratur.

(Folyt. köv.)

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

V. Ilyen stílust nem szeretünk, de hogy kedvét ne szegjük, ime itt nyomtatjuk ki:

Dicsőség útja. — No Sónu, mit te mondd az új dorob fölött? Nem az ed gúntörő konpozícion, omit ez a kész talent, ez a fiatal Hájó megcsinálta?

— Zálíkhám, melikre the gondolsz?
— Oh, ostoba aki vagy! Csak ne mérgegsítsél. Hát gondolom a Fiúk meg a Leányokra.

— Hm!
— Nü? mit hm? Az edj fenomenal dorob.
— És the lenézed eztet a költöt? Gottüberdivelt, mit lesz Majorországon, ha még a saját kultót se karoljuk?

— Hát csak kharoljad ütet, Zálí.
— Mekkora nagy flema, ez itted! No Sónu fiam, mi van veleddel? Sónu, te elevenetted magadnak az itélőképesség. Én érzem, hogy ez a júnus talent féltet féltet alatt akkorára jutja, mint jutotta Franz Molnár.

* A zsinat okvetlenül meg lesz tartat. Szerintünk...

úgy lesz mint Molnár; akkuráte mint Molnár. Somu mindenre az ég alatt, mit vakarod te a háta-dát? Te Somu!

— Sojnalok aztat a fiatal Hajó! Molnártul eszembe juttvolom!

F. P. Nagybecsü kézirata lenn van a nyomdában s csak térszűke miatt késik.

F. Z. Köszönet; jönni fog minden, de az aktuális dolgok mindig késleltetik.

Szt. F. Budapest. A két nővér a papirkosárba került. Furesa mese nagyon. Ne foglalkozunk annyit öngyilkosokkal. Udv.

B. Z. Jönni fog.

Sz. 52—1911. végrb.

Arverési hirdetmény.

Alulírott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t. cz. 102. § a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a budapesti IV. ker. kir. járásbíróságnak 1909. évi Sp. III. 2908/4. számú végzése következtében Káldor Imre budapesti ügyvéd által képviselt „Jost” irógép, részv. társ. budapesti cég javára 686 K. s jár. erejéig 1910. évi április hó 22-én fogantatosított kiegészítési végrehajtás útján le és felülfoglalt kiegészítési becsült következő ingóságok, u. m.: butorok, 1 irógép a mely ingók Friedmann Ernő 150 kor., Dr. Moskovitz Emil 130 kor., Dr. Jakóbi József 45 kor., Dr. Kontz Adolf 17 kor. 60 fill., kolozsvári ügyvédi kamara 130 kor., Daniel Bela 39 kor., Urszulesku Antal 1834 kor. s. j. kiegészítésére is nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a gyulafehérvári kir. járásbíróság 1910. évi V. 425/7. számú végzése fcllyán 686 kor. tökékövetelés, ennek 1909. évi augusztus hó 31. napjától járó 5% kamatai, 1/3% váltódíj és eddig összesen 18 kor. 80 fillérben bíróság már megállapított költségek erejéig, alperesnek Gyulafehérvárt Szentmihály utca 1. sz. a. levő lakásán leendő megtartására 1911. évi február hó 9 ik napjának délutáni 3 óraja határidőül kitűztetik s ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t. cz. 107. és 108. §-ai értelmé-

ben késpenzfizetés mellett a legtöbbet ígérőnek szükség esetén bocsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elarverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kiegészítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LX. t. cz. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Gyulafehérvárt, 1911. évi január hó 17. napján.

Szentmiklósy, kir. bir. végrehajtó.

A Dr. G. SCHMIDT fotórtész és —
tisztiorvos féle

FÜLOLAJ

Gyorsan és alaposan gyógyít időszaksükettséget, fülfájást, fülzúgást és nagyothallást még idült esetekben is. Egyedül kapható üvege 4 K. Tórok József gyógyszerháza Budapest, Király-u. 12.

FLEISCHER JÁNOS

(Keresztény katolikus cég)

egyházi ruha és reverenda-szabó
PÉCS, Ferenciek-u. 9.

Évek hosszú gyakorlata képesit a legjobb szabású, minőségű és finoman kidolgozott reverendák és címádák, papi civil öltönyök előállítására.

Üzletemet első sorban

Egyházi ruhák

készítésére rendeztem be. Mindennemű egyházi ruhák: casulák, pluvialek, velumok, baldachinok, misztrán ruhák, zászlók, lobogók, karingek, álbák, kehelyruhák stb. készíttetnek.

Nem kell sem Budapestre, sem Bécsbe menni. Üzletem versenyképes minden pesti vagy bécsi céggel úgy szabászat, mint ár és minőség tekintetében. Tessék meggyőződni róla.

Egyházi ruhák javítása olcsón és jól eszközöltetnek.

! Költségmentes, árjegyzék ingyen. !
— Személyesen is megjelenek — !

TÖRLEY
TALISMAN
CASINO RESERVE

Szőlő-oltványok

szalitamerikai sima és gyökeres vesszőket különféle fajokban, fajtis-

tságért jótállva, legdúsabbválasztékban a márevek óta elsőnek és legmegbízhatóbbnak ismert: Xüküllömenti első szőlő-oltvány telep.

TULAJDONOS:

CASPARI FRIGYES.

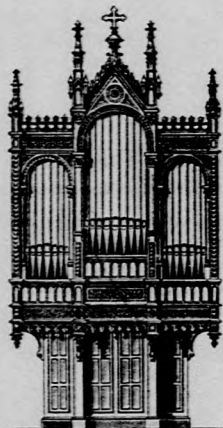
Medgyes 75. sz. (Nagyküküllő megye.)

Tessék képes árjegyzéket kérni!

Az árjegyzékben található az ország minden részéről érkezett **elsőmerő levelek**, ennél fogva minden szőlőbirtokos megrendelésének megtétele előtt az ismerős személyiségektől úgy szólni írásbelleg bizonyosságot szerezhet magának **fenti szőlőtelep feltétlen megbízhatóságáról.**

BODA JOZSEF

ORGONA ÉS HARMONIUM ÉPÍTŐ CSIKTAPLOCÁN.

Van szerencsém a főtiszt. papság és a m. t. egyháztanács szíves tudomására hozni, miszerint

orgona és harmonium építő műhelyemet

teljesen újonnan rendeztem be, minek utánna módomban áll a legnagyobb szabású orgona építését is elvállalni. Bárminemű javításokat és átalakításokat jutányos árban, pontosan eszközölök.

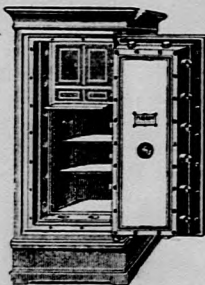
A nagyérdemű közönség pártfogását kéri, kiváló tisztelettel

Boda József, orgona és harmonium-építő Csiktaplocán.

ALAPÍTVÁ 1898.

ALAPÍTVÁ 1898.

Magyar gyártmány.

Tudvalevő, hogy minden egyháznak tűzmentes szekrényt kell szereznie. Amely egyháznak még eddig nincs tűzmentes szekrénye, forduljon bizalommal

METEOR

pénzszekrény- és tresorgyárhoz

Budapest, VI. Gömb-utca 59.

Mintatelep V. Marokkoi-u. 4.,

hol a legegyszerűbbtől a legkomplicáltabb tűz és betörésmentes szekrények kaphatók.

Az Erdélyegyházmegyei központi alapítványi pénztár Gyulafehérvár, a Veszprémi püspökség és a Szent-István-Társulat Budapest stb. szállítói.

Árjegyzék díjmentesen küldetik. Telefon 103-71.